

Ooievaars ontspoord

Hans Post & Fred Rueb

In 1990 nestelden vier paren vrijvliegende Ooievaars (*Ciconia ciconia*) in Diergaarde Blijdorp en haar directe omgeving te Rotterdam. Bijzonder was dat drie van die paren hun nest bouwden op spoorwegportalen.

In toenemende mate verblijven en nestelen vrijvliegende Ooievaars in Diergaarde Blijdorp te Rotterdam (Jonkers 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1990, Post 1984, 1987). In het voorjaar van 1989 toonde een paartje voor het eerst belangstelling voor een spoorwegportaal. Dit portaal maakt deel uit van de spoorwegverbinding tussen Rotterdam en Utrecht. Het spoor vormt tevens de westelijke begrenzing van de Diergaarde Blijdorp. Al vroeg in het voorjaar werden regelmatig takken aangesleept, die op de uiterste punt van de bovenzijde van het portaal werden neergelegd. De bovenrand van het portaal is gedeeltelijk open, hetgeen de nestbouw bemoeilijkte. Nadat er eenmaal een bodem lag, vorderde het nest snel. Het paartje bleek samengesteld uit een mannetje (ringnummer 721) afkomstig uit Wassenaar en geboren in 1985 en een vrouwtje (ringnummer 581) afkomstig uit Groot Ammers en geboren in 1986. Het paartje kreeg een onbekend aantal jongen, waarvan er twee uitvlogen. De Nederlandse Spoorwegen nam in de periode dat de jongen opgroeiden, een uitstekend initiatief. Een gedeelte van de bovenleiding in de directe omgeving van het nest werd met een kunststof huls afgeschermd. Hierdoor verminderde het gevaar voor elektrocutie voor de Ooievaars.

In 1990 leek het bovenstaande zich te herhalen. De vogels zochten hun nest van vorig jaar op en begonnen met herstelwerkzaamheden. Medewerkers van de Nederlandse Spoorwegen construeerden daarop een tweetal nestvlonders in de hoop de vogels te bewegen hun oude stek in te ruilen voor een nieuwe, meer veilige nestplaats. De vlonders werden bevestigd op verhogingen bovenop twee portalen. Aanvankelijk leken de vogels de nieuwe situatie te accepteren. Ze sleepten takken aan en leken de nestbouw voort te zetten. Na enkele dagen nam het animo echter af en de vogels verhuisden naar een nieuw portaal, 150 meter noordwaarts van de nestvlonder. Inmiddels waren verscheidene Ooievaars gearriveerd en er ontstond een strijd

om de onbezette nestvlonders op het spoorportaal. Het verhuisde paar maakte het nieuwe nest af en ving aan met broeden. Uiteindelijk nestelden drie paartjes op drie verschillende spoorwegportalen, waarvan één paartje op een nestvlonder. Om de vogels van het spoor weg te lokken werd op enkele tientallen meters van de spoorbaan, op het diergaardeterrein, eveneens nestgelegenheid aangeboden. Deze werd echter niet geaccepteerd.

In het centrum van de Diergaarde Blijdorp broedde nog een vierde, vrij vliegend ooievaarspaar. Deze vogels (ringnummer 733, mannetje en nummer 711, wijfje) overwinterden in Blijdorp en omgeving en begonnen al aan het eind van de winter hun, op een hoge schoorsteen gelegen,

Overzicht van de situatie rond het nest van één van de 'ontspoorde' Ooievaars.

Foto: Hans Post.

De Nederlandse Spoorwegen plaatste twee nestvloeders op verhogingen op twee spoorwegportalen.
Foto: Hans Post.

nest te repareren. In het voorjaar leek het er even op dat de vogels hun oude stek kwijtraakten aan enkele nieuwkomers. Na enkele stevige schermutselingen bleezen de nieuwelingen de aftocht en zochten hun heil op een spoorwegportaal. Waarom de Ooievaars een voorkeur vertonen voor de spoorwegportalen is niet geheel duidelijk. Aan een aantal broedvoorwaarden wordt voldaan, zoals een open aanvliegroute en een hoge nestplaats met voldoende uitkijkmogelijkheden. Daarnaast profiteren de Ooievaars van het voedselaanbod van Diergaarde Blijdorp (vooral ééndagskuikens en af en toe vis). De zeer frequent voorbijrazende treinen lijken de vogels niet te storen. Het uitgeweken paartje broedt zelfs op een portaal boven een spoorwegviaduct over één van de drukste toegangswegen naar het centrum van Rotterdam. Dat het broeden op dit soort plaatsen niet geheel zonder gevaar is, blijkt uit het feit dat een verzorger van Blijdorp op een ochtend een pas uitgevlogen Ooievaar met een

■ J.N.J. (Hans) Post & Fred Rueb, Diergaarde Blijdorp, postbus 532, 3000 AM Rotterdam.

LITTERATUUR:

- Jonkers, D.A. (1984): De ooievaarssituatie in 1984 in Nederland. *Het Vogeljaar* 32 (6): 241-243.
 Jonkers, D.A. (1985): Het voorkomen en broeden van Ooievaars in 1985 in Nederland. *Het Vogeljaar* 33 (6): 267-271.
 Jonkers, D.A. (1986): Het voorkomen van Ooievaars in 1986 in Nederland. *Het Vogeljaar* 34 (6): 271-274.
 Jonkers, D.A. (1987): Hoe het in 1987 ging met de Ooievaars in Nederland. *Het Vogeljaar* 35 (6): 328-331.
 Jonkers, D.A. (1988): Lotgevallen van Ooievaars in Nederland in 1988. *Het Vogeljaar* 36 (4): 241-243.
 Jonkers, D.A. (1990): Nederland en zijn Ooievaars in 1989. *Het Vogeljaar* 38 (1): 15-18.
 Post, J.N.J. & F. Rueb (1984): Ooievaars in Diergaarde Blijdorp. *Het Vogeljaar* 32 (6): 301-306.
 Post, J.N.J. & F. Rueb (1987): Bigamie bij Ooievaars (*Ciconia ciconia*). *Het Vogeljaar* 35 (6): 325-327.
 Post, J.N.J., F. Rueb & R.H. Belterman (in voorbereiding): Geschlechtsbestimmung beim Weißstorch (*Ciconia ciconia*).

kapotte, afhangende poot vond. Waarschijnlijk was de jonge vogel door een trein aangereden. Het dier was niet meer te redden, zodat de dierenarts besloot de vogel te euthaniseren. Het is verbazingwekkend dat er tot nu toe zo weinig aanrijdingen met de Ooievaars zijn geweest, gezien de hoge frequentie waarmee de treinen voorbij rijden.

In totaal vlogen er van de drie spoorwegnesten vijf jongen uit, hetgeen matig succesvol mag worden genoemd. Met de twee uitgevlogen jongen van het paar op de schoorsteen en een drietal uitgevlogen jongen van een paartje Ooievaars van Blijdorp zelf geeft dat een totaal van tien uitgevlogen jongen in 1990. Van de jongen van het Blijdorppaartje werd bloed afgenomen om het geslacht te bepalen (Post 1984, Post et al in voorbereiding). Het lijkt erop dat de stijgende lijn in het aantal broedende Ooievaars in Blijdorp en direct omgeving doorzet. Of deze stijging representatief is voor de inspanningen die het herintroductieprogramma voor Ooievaars voorstaat, is te hopen.

Het nest werd gebouwd op de uiterste punt van een spoorportaal.
Foto: Hans Post.

Summary

In 1990 three pairs of White Storks (*Ciconia ciconia*) built their nests just above a busy railway near Blijdorp Zoo in Rotterdam. They bred rather successfully and five young storks fledged. In total ten storks fledged in Blijdorp and the direct surroundings.